

kz/miscellaneous/obzory-rynkov/gosudarstvenno-chastnoe-partnerstvo-v-kazahstane

16. Шилепницький П.І. Державно-приватне партнерство: теорія і практика: монографія / П.І. Шилепницький; Інститут регіональних досліджень НАН України. – Чернівці, 2011. – 455.

17. Graeme A. Hodge, Carsten Greve (2007) Public-Private Partnerships: An International Performance Review. Public Administration Review 67 (3), 545–558 doi:10.1111/j.1540-6210.2007.00736.x

18. Opinion on the Green Paper on public-private partnerships and Community law on public contracts and concessions, Brussels, 27–28 October 2004, CESE 1440/2004.

19. Public Private Partnership: A Guide for Local Government, May 1999 – British Columbia Ministry of Municipal Affairs http://www.cscd.gov.bc.ca/lgd/policy_research/library/public_private_partnerships.pdf

20. The World Bank Group. Офіційний сайт Всесвітнього банку. – 2013. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org>

УДК 332.14

О.В. КУСТОВСЬКА,

к.е.н., доцент кафедри землевпорядного проектування, Національний університет біоресурсів і природокористування України,

Д.О. ФРАНЧУК,

студент магістратури факультету землевпорядкування, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Елементи механізму управління землями державної та комунальної власності

Розглянуто розмежування земель державної і комунальної власності як ринковий механізм роздержавлення земель, спрямований на створення двох рівноправних форм власності на землю – державної і комунальної, шляхом здійснення організаційних, правових заходів щодо визначення цих земель і передачі земельних ділянок із державної власності в комунальну.

Ключові слова: розмежування, землі державної та комунальної власності, організаційні та правові заходи, земельні ділянки.

О.В. КУСТОВСКАЯ,

к.э.н., доцент кафедры землеустроительного проектирования,

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины,

Д.А. ФРАНЧУК,

студент магистратуры факультета землеустройства, Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

Элементы механизма управления землями государственной и коммунальной собственности

Рассмотрено разграничение земель государственной и коммунальной собственности как рыночный механизм разгосударствления земель, направленный на создание двух равноправных форм собственности на землю – государственной и коммунальной, путем осуществления организационных, правовых мероприятий по определению этих земель и передаче земельных участков из государственной собственности в коммунальную.

Ключевые слова: разграничение, земли государственной и коммунальной собственности, организационные и правовые меры, земельные участки.

O. KUSTOVSKA,

Ph.D., Associate Professor Department of Land Management,

D. FRANCHUK,

master's student of the Faculty of Land Management National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

Elements mechanism management of state and municipal property

The article deals with delimitation of state ownership of lands of state and communal property, as a market mechanism privatization of land, aiming to create two equal ownership of land – national and municipal, through organizational and legal measures for the identification of these lands and transfer of land from state ownership into communal.

Keywords: division of land, state and municipal property, the territorial conditions, ownership, land.

Постановка проблеми. Розмежування земель державної і комунальної власності з метою розподілу земельного фонду в межах адміністративних формувань є одним із пріоритетних напрямів реформування земельних відносин. Пріоритетність виконання робіт із розмежування земель державної і комунальної власності визначається необхідністю створення умов для реалізації органами державної влади та органами місцевого самоврядування конституційних прав на землю, для розвитку матеріально-фінансової бази місцевого самоврядування, а також вжиття дієвих заходів для

викорінення проявів корупції та зловживань владних структур при розпорядженні земельними ділянками, припинення практики розбазарювання пріоритетних земель, запобігання виникненню порушень земельного законодавства, надання обласній і районним радам повноважень щодо розпорядження землями спільної власності територіальних громад, визначених Земельним кодексом України [2, 7].

Об'єктами права комунальної власності є майно, що забезпечує діяльність відповідних рад і утворених ними органів; кошти місцевих бюджетів, державний житловий

фонд, об'єкти житлово-комунального господарства; майно закладів народної освіти, культури, охорони здоров'я, торгівлі, побутового обслуговування; майно підприємств; місцеві енергетичні системи, транспорт, системи зв'язку та інформації, включаючи націоналізоване майно, передане відповідним підприємствам, установам, організаціям, а також інше майно, необхідне для забезпечення економічного і соціального розвитку відповідної території [3].

У комунальній власності перебуває також інше майно, передане у власність області, району чи іншої адміністративно-територіальної одиниці іншими суб'єктами права власності.

Майно, що є державною власністю, закріплене за державним підприємством, належить йому на праві повного господарського відання, крім випадків, передбачених законодавством України. Підприємство володіє, користується і розпоряджається зазначеним майном, вчиняючи щодо нього будь-які дії, які не суперечать закону та цілям діяльності підприємства. До права повного господарського відання застосовуються правила про право власності, якщо інше не встановлено законодавчими актами України.

Майно, що є державною власністю і закріплене за державною установою (організацією), яка перебуває на державному бюджеті, належить їй на праві оперативного управління.

Державні установи (організації), що перебувають на державному бюджеті і можуть у випадках, передбачених законодавчими актами України, здійснювати господарську діяльність, мають право самостійно розпоряджатися доходами від такої діяльності і майном, придбаним за рахунок цих доходів.

Державна установа (організація) відповідає за своїми зобов'язаннями коштами, що є в її розпорядженні. При недостатності у державної установи (організації) коштів відповідальність за її зобов'язаннями несе власник.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Інвентаризація земель не завершена, на сьогодні площа земель населених пунктів, інвентаризацію яких проведено, становить лише 64,2% від їх загальної площі. За межами населених пунктів проведено інвентаризацію несільськогосподарських земель на 77,8% площ. Разом із тим не вирішеним залишається питання розмежування земель державної та комунальної власності. Розмежування практично проведено лише 0,6% площ. Затягування процесу вирішення цієї проблеми призводить до порушення прав територіальних громад, неврахування інтересів органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади і, як наслідок, до неефективного управління землями державної і комунальної власності.

Ключовими законодавчими актами щодо питань розмежування земель державної і комунальної власності є Конституція України [1], Земельний кодекс України [2], закони України «Про розмежування земель державної та комунальної власності» [3], «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації», «Про землеустрій», «Про охорону земель», «Про державний контроль за використанням і та охороною земель», «Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв)», «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень» [6, 7], Методичні рекомендації з розробки проектів землеустрою щодо розмежування земель державної та комунальної власності, затвер-

джені Наказом Держкомзему України від 16 березня 2006 року за №103, та інші нормативно-правові акти.

А.М. Третяк у публікації «Концептуальні підходи до земельної реформи в містах» [9] зазначає, що «земельна реформа в містах та інших населених пунктах нині не достатньо враховує соціально-економічне значення цих земель у формуванні сприятливого середовища проживання. Не сприяє реформуванню земельних відносин у містах повільна реформа в сфері містобудування, документація якої до цього часу не враховує достатньою мірою економічної цінності землі, не передбачає гнучкості та варіантності у визначенні містобудівних умов використання земельних ділянок. За відсутності зонування території земель створюється правова невизначеність для інвестора під час придбання й облаштування земельних ділянок, що не дає можливості втратити раціональний вид використання землі. Інвестиційна активність володільців землі знижується, органи місцевого самоврядування втрачають ефективний важіль регулювання соціально-економічного розвитку міст», а також що земельні перетворення в містах та інших населених пунктах мають бути передусім спрямовані на розвиток регульованого обігу земель, створення умов для реалізації їх інвестиційного потенціалу, перетворення у самостійний фактор розвитку поселень, який активно впливає на прийняття соціально-економічних та містобудівних рішень. На його думку, реформу в містобудуванні (перегляд концепції містобудівного планування, розробка містобудівної документації, нормативів тощо) слід здійснювати одночасно із земельними перетвореннями і включати, зокрема, розробку із урахуванням містобудівної документації проектів і планів визначення меж спільної, спільно-частково комунальної та державної власності на землю в забудованих територіях і землях, які підлягають забудові із визначенням земель резервного фонду.

Метою статті є дослідження створення двох рівноправних форм власності на землю – державної і комунальної.

Виклад основного матеріалу. Виходячи з конституційних норм, якими визначено, що земельні ділянки можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності, склалася загальна державна політика реформування земельних відносин. Її мета – розвиток ринкових відносин, які ґрунтуються на згаданих формах власності на землю. При реформуванні земельних відносин за останні 18 років земельної реформи була впроваджена державна та приватна форми власності. Нині уряд спрямував свої зусилля на прискорення запровадження в державі ще однієї форми власності на землю – комунальної. Для цього і пошукуються роботи з розмежування земель державної і комунальної власності, в результаті якої будуть передані в комунальну власність територіальних громад значні обсяги земельних ділянок, які в даний час перебувають у державній власності. Створення ще одного рівноправного суб'єкта ринкових земельних відносин забезпечить сталий розвиток ринку земель.

Як розпорядник суверенного права територіальної громади та представник громадських інтересів органи місцевого самоврядування отримують можливість реалізації певної частини повноважень власника, зокрема права визначати характер і спосіб використання земель і стягувати плату за землю, створюючи тим самим основу для виміру дій кон-

кретних власників землі і землекористувачів. У випадку реалізації такої можливості, навіть держава, якщо вона має в межах населеного пункту свою земельну власність, повинна дотримуватися місцевих правил забудови і платити територіальній громаді за те, що використовує землі в межах населеного пункту [4, 5].

За таких умов питання розмежування земель державної і комунальної власності здобуває інший, економічний, аспект, що з погляду ринку є більш змістовним і виправданим.

Право розпоряджатися землею з давніх часів вважалося необхідною умовою для здійснення територіальною громадою самостійної політики у сфері соціально-економічного розвитку, оскільки сприяє максимальному врахуванню громадських інтересів і раціональному використанню місцевих ресурсів.

Становлення і розвиток місцевого самоврядування в Україні тісно пов'язані з послідовним проведенням земельної реформи, яка передбачає відродження комунальної власності на землю. Тому очевидно, що проблема розмежування земель державної та комунальної власності в регіоні є досить актуальною.

На виконання доручення Президента України та Держкомзему Головним управлінням розроблений План заходів виконання робіт у 2011 році по розмежуванню земель державної та комунальної власності по Черкаській області, який спрямований для виконання до територіальних органів земельних ресурсів. Але станом на 01.01.2011 жоден з виготовлених проектів розмежування земель не пройшов процедуру погодження і затвердження, внаслідок чого нормативно закріпленої комунальної власності в Черкаській області фактично немає. Відсутність фінансування, а також відсутність затвердженої форми бланку державного акта на право комунальної власності – неповний перелік причин сповільнення темпів цих робіт.

Незважаючи на той факт, що в Україні на законодавчому та конституційному рівнях (стаття 142 Конституції України) передбачено існування земель комунальної власності, прийнято низку нормативно-правових актів, які регламентують процедуру розмежування земель державної та комунальної власності, до цього часу в Черкаській області розроблено тільки декілька проектів щодо розмежування земель державної та комунальної власності за рахунок держбюджету та за рахунок коштів територіальних громад – і жоден з цих проектів не впроваджений у життя.

Основними причинами гальмування процесу розмежування земель державної та комунальної власності, на наш погляд, є: недосконалість чинного законодавства та об'єктивна відсутність фінансових ресурсів, що потрібні для розмежування.

Органи місцевого самоврядування, розпоряджаючись усіма землями в межах населених пунктів (пункт 12 Перехідних положень Земельного кодексу України), не зацікавлені здійснювати будь-які заходи щодо розмежування земель і отримувати землю у комунальну власність. У процесі розмежування органи місцевого самоврядування фактично втрачають контроль над значною частиною земель населеного пункту, не отримуючи взамін рівнозначної компенсації із земель за межами населеного пункту. Відповідно до чинного законодавства про розмежування земель державної та комунальної власності (зокрема, ст. 9 Закону України «Про

розмежування земель державної та комунальної власності») без участі органів місцевого самоврядування розмежування неможливе.

Крім того, існуючий порядок розмежування передбачає одноразову «демаркацію» земельних ділянок в натурі (ст. 13 Закону України «Про розмежування земель державної та комунальної власності»), що є дуже трудомістким і дорогим процесом. Вирішення проблеми розмежування земель державної та комунальної власності можливе лише за умови зміни принципу розмежування.

За проектами розмежування виникає право комунальної власності, яке реєструється Укрдержреєстром.

Пунктом 10 Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо розмежування земель державної та комунальної власності» встановлено, що рішення про затвердження проектів розмежування земель державної та комунальної власності, затвержені до набрання чинності цим законом, разом із витягами із таких проектів із зазначенням кадастрових номерів земельних ділянок, які відносяться цими проектами до державної чи комунальної власності, є підставою для здійснення державної реєстрації земельних ділянок та державної реєстрації права власності держави, територіальної громади на земельні ділянки.

При цьому звертаємо увагу на те, що територіальні органи земельних ресурсів реєструють тільки земельні ділянки в Державному земельному кадастрі, а не права на них. Право комунальної власності реєструється Державною реєстраційною службою після того, як буде зареєстрована земельна ділянка.

Таким чином, спочатку на підставі розробленого та затвердженого проекту землеустрою по розмежуванню земель державної та комунальної власності за межами населеного пункту в Державному земельному кадастрі реєструється земельна ділянка (земельні ділянки), на підтвердження чого органами земельних ресурсів видається витяг (витяги). При цьому реєстрація земельної ділянки (земельних ділянок) у Державному земельному кадастрі проводиться безкоштовно. Потім рада має звернутися до територіального органу реєстраційної служби в районі, надати їм акт приймання-передачі земельних ділянок з державної в комунальну власність (ст. 117 Земельного кодексу України) та витяг з Державного земельного кадастру про реєстрацію в ньому земельних ділянок. Реєстрація права комунальної власності в Державному реєстрі прав проводиться за заявою ради безкоштовно (ст. 4 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень»). На підтвердження реєстрації права комунальної власності в Державному реєстрі прав реєстраційною службою ради видається витяг з Державного реєстру прав.

Після того як буде зареєстроване право комунальної власності в Державному реєстрі прав, рада має право розпоряджатися цими земельними ділянками.

Висновки

Розмежування земель державної власності створить територіальні умови для забезпечення національного суверенітету, обороноздатності країни, здійснення екологічних заходів, впровадження загальнодержавних програм і самодостат-

нього розвитку територіальних громад. При визначенні комунальної власності на землю територіальні громади поселень не лише розвиватимуть інженерно-транспортну, природоохоронну та соціальну інфраструктуру, а й виступатимуть на ринку як рівноправні партнери, що використовуватимуть землі комунальної власності як фінансово-економічну основу своєї діяльності, не зменшуючи при цьому ролі держави.

Список використаних джерел

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.96. – К.: Україна. – 54 с.
2. Земельний кодекс України: Науково-практичний коментар / За ред. В.І. Семчика. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2008. – 676 с.
3. Про розмежування земель державної та комунальної власності: Закон України від 05.02.2004 // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2004. – №35. – Ст. 411.

4. Муховиков А.М. Правове забезпечення формування комунальної власності на землю: дис. канд. юрид. наук: 12.00.06 / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2006. – 186 с.
5. Муховиков А.М. Комунальна власність на землю: монографія / А.М. Муховиков, Л.Я. Новаковський. – К.: Урожай, 2005. – 146 с.
6. Мартин А.Г. Розмежування земель державної та комунальної власності: організаційно-методичний механізм / А.Г. Мартин, А.І. Підручний // Землеустрій і кадастр. – №3, 2008. – С. 26–36.
7. Земельне законодавство України: збірник нормативних актів, судової та арбітражної (господарської) практики: у 2 кн. / [за ред. А.С. Даниленка]. – К.: Урожай, 2002. – 689 с.
8. Юридична сторінка: поради радам // Землевпорядний вісник. – №8, 2014. – С. 46–47.
9. Третяк А.М. Концептуальні підходи до земельної реформи в містах / А.М. Третяк // Землевпорядний вісник. – 2010. – №1. – С. 21–33.

УДК 338.24

О.Г. РЯБЧУК,

к.е.н., доцент кафедри аудиту та економічного аналізу Національного університету Державної податкової служби України

Напрями вдосконалення контролю за сплатою податку на доходи фізичних осіб

У статті визначено роль податкового контролю у фінансовій ефективності оподаткування, обґрунтовано економічне та соціальне значення податку на доходи фізичних осіб та проаналізовано його роль у формуванні доходів бюджету, проаналізовано причини ухилення населення від сплати податків, визначено схеми мінімізації платежів щодо податку на доходи фізичних осіб, надано рекомендації щодо підвищення ефективності податкового контролю його нарахування і сплати.

Ключові слова: податковий контроль, податок на доходи фізичних осіб, ефективність податкового контролю.

О.Г. РЯБЧУК,

к.э.н., доцент кафедры аудита и экономического анализа, Национальный университет Государственной налоговой службы Украины

Пути совершенствования контроля уплаты налога на доходы физических лиц

В статье определена роль налогового контроля в фискальной эффективности налогообложения, обосновано экономическое и социальное значение налога на доходы физических лиц и проанализирована его роль в формировании доходов бюджета, проанализированы причины уклонения населения от уплаты налогов, определены схемы минимизации платежей по налогу на доходы физических лиц, даны рекомендации по повышению эффективности налогового контроля его начисления и уплаты.

Ключевые слова: налоговый контроль, налог на доходы физических лиц, эффективность налогового контроля.

O. RIABCHUK,

candidate of economic Sciences, associate Professor of the Department of audit and economic analysis National University of State Tax Service of Ukraine

Directions of Improvement of the Control of Payment of Personal Income Tax

The article defines the role of the tax control for fiscal efficiency of taxation, reasonably economic and social importance of the personal income tax and analyzed its role in the formation of budget revenues, analyzed the causes of the deviations of the population from paying taxes, defined schema minimize payments for personal income tax, made recommendations for improving the effectiveness of tax control of its accrual and payment.

Keywords: tax control, personal income tax, the effectiveness of tax control.

Постановка проблеми. В Україні створено податкову систему, яка за своїм складом та структурою подібна до податкових систем розвинутих європейських країн. Податкове законодавство України розроблено з урахуванням норм європейського податкового законодавства, а також аспектів податкової політики різних міжнародних економічних органі-

зацій. Проте на відміну від країн ЄС податкова система України не є інструментом підвищення конкурентоспроможності держави, не сприяє формуванню умов для добровільної сплати податків та соціальної справедливості. Тому в таких умовах саме податковий контроль має відігравати основну роль у справі фінансової ефективності оподаткування та